

УДК 811.111:81'42:316.454.5
DOI 10.32999/ksu2663-3426/2019-1-6

ПЕРЕБИВАННЯ В МОВЛЕННІ ЯК ЗАСІБ ЗВОРОТНОГО ЗВ'ЯЗКУ

Кириченко Тетяна Сергіївна,
кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри фонетики і практики англійської мови
Київський національний лінгвістичний університет
kyrychenko.tatiana@gmail.com
orcid.org/0000-0002-6631-0998

У статті висвітлено явище перебивання мовлення як засіб зворотного зв'язку в комунікативній взаємодії. Окреслено причини, які зумовлюють потребу в дослідженні перебивання як засобу зворотного зв'язку, та мету дослідження. Запропоновано комплексну методологію дослідження перебивання мовлення як засобу зворотного зв'язку із залученням методу лінгвістичного опису із застосуванням таких прийомів, як спостереження, зіставлення й узагальнення, дискурс-аналізу у поєднанні з контекстуальним аналізом для коректного інтерпретування перебивання мовлення в ситуації мовленнєвої взаємодії. У статті перебивання представлено не як порушення ввічливості щодо комунікативного партнера, а навпаки, як прояв допомоги, уваги та згоди. Особливу увагу приділено прояву солідарності в ситуації перебивання мовлення, що реалізується в рамках позитивної ввічливості і є сигналом зворотного зв'язку. Представлено дискурсивні маркери в ситуації перебивання мовлення в межах усного спонтанного діалогічного дискурсу, які є характерними для перебивань, спрямованих на прояв згоди, солідарності, уваги та допомоги. Сформульовано зв'язок дискурсивних маркерів зворотного зв'язку та фатичної функції в комунікативній взаємодії, за якого перебивання як прояв емпатії є показником інтересу, прихильності, соціальної близькості й активного слухання. Встановлено, що дискурсивні маркери у ситуації перебивання мовлення, а також аналогічні форми мінімальної відповіді необхідні для відображення визнання ролі адресата повідомлення, демонстрації уваги та підтримки. Отримані результати свідчать про те, що перебивання мовлення не варто трактувати лише як прояв домінування, влади, бажання самоствердитися або завершити комунікацію. Перебивання інтеракції можуть служити засабом зворотного зв'язку та налагодження комунікативного контакту, де функцією дискурсивних маркерів є отримання позитивного комунікативного ефекту, який полягає в досягненні згоди, порозуміння, прояві солідарності та допомоги. Запропоновано аналізувати ситуацію перебивання мовлення комплексно в контексті інших дискурсивних маркерів, наявних у репліці-перебиванні. Результати дослідження підкріплені прикладами фрагментів діалогічного мовлення з кінофільмів і творів сучасних британських та американських авторів ХХ – початку ХХІ ст. Перспективи дослідження полягають у подальшому дослідженні вікових характеристик, невербальних засобів перебивання, а також стратегій і тактик, які застосовуються для реагування на перебивання мовлення, що дозволить детальніше вивчити фактор адресата.

Ключові слова: взаємодія, комунікація, згода, солідарність, увага, дискурсивний маркер, діалогічний дискурс.

SPEECH INTERRUPTIONS AS BACKCHANNEL ITEM

Kyrychenko Tetiana Serhiivna,
Candidate of Philological Sciences,
Senior Lecturer at the Chair of Phonetics, Spoken and Written English
Kyiv National Linguistic University
kyrychenko.tatiana@gmail.com
orcid.org/ 0000-0002-6631-0998

The paper provides the study of speech interruptions as backchannel item in interaction. The reasons for the interruption study as backchannel item are determined, as well as the aim of the research is outlined. The complex methodology with the use of the method of linguistic description in connection with such techniques as observation, comparison and generalisation, discourse analysis in combination with contextual analysis, is presented. The interruption is elucidated not as a violation of politeness, but as a manifestation of care, attention, and consent. Particular attention is paid to the demonstration of solidarity in the situation of interruption, which is implemented within the framework of positive politeness and as a feedback signal. Discursive markers in the situation of speech interruption in the context of oral spontaneous dialogical discourse are presented, which are a characteristic feature of the interruptions aimed at expressing consent, solidarity, attention and assistance. The connection of discursive backchannel items and phatic function in communicative interaction, according to which interruption as a manifestation of empathy is an indicator of interest, affection, and active listening, is formulated. It has been established that discursive markers are necessary to reflect the recognition of the addressee role, the demonstration of attention and support. The results obtained illustrate that interruptions should not be interpreted only as a display of dominance, power, the desire to stop the interaction. It is stated that interruptions can

serve as a means of backchannel, whereby the function of discursive markers is to obtain a positive communicative effect, namely, to achieve agreement, understanding, show solidarity and assistance. It is suggested to analyse the interruption in the context of other discursive markers in the interruption utterance. The results of the research are bolstered with the examples of dialogical discourse taken from the movies and works of contemporary British and American authors of the XX – XXI centuries. The prospects for study consist in further investigation of age characteristics, non-verbal means of the interruption, as well as strategies and tactics, which are involved in responding to the speech interruptions, that will allow a more detailed study of an addressee factor.

Key words: interaction, communication, consent, solidarity, attention, discourse markers, dialogical discourse.

1. Вступ

Дослідники соціальної значущості мовленнєвої поведінки традиційно трактують перебивання як об'єктивні показники влади, домінування, контролю над співрозмовником, хоча значимість і користь перебивання для комунікантив рідко розглядалася. Останнім часом науковці дедалі більше усвідомлюють, що перебивання не повинні бути виключно еквівалентом домінування. У цій статті перебивання розглядаються як навмисні дії комунікативного партнера, що сигналізують про прояв зворотного зв'язку та виражають увагу, згоду, а також солідарність і бажання допомогти комунікативному партнеру. Дослідження перебивання в комунікативній взаємодії як одного з важливих факторів для забезпечення зворотного зв'язку в інтеракції, а також необхідність вивчення лінгвістичного вираження перебивань у такій функції зумовлює актуальність нашого дослідження.

Метою цієї статті є вивчення перебивання в мовленнєвій взаємодії як засобу налагодження зворотного зв'язку з комунікативним партнером. Матеріалом дослідження слугують приклади фрагментів діалогічного мовлення з кінофільмів і творів сучасних британських та американських авторів XX – початку XXI ст. Основним методом є метод лінгвістичного опису із застосуванням таких прийомів, як спостереження, зіставлення й узагальнення, крім того, залучено дискурс-аналіз у поєднанні з контекстуальним аналізом для коректного інтерпретування перебивання мовлення в ситуації мовленнєвої взаємодії.

2. Розділ 1

Сучасна лінгвістика характеризується дослідженням комунікації як мультимодального утворення, позиціонуючи істинну комунікацію між адресантом та адресатом як таку, що твориться в усному спонтанному діалогічному дискурсі (Петрова, 2008; Сонин, 2006; Deppermann, 2013; Schmitt, 2004) офіційного або розмовного стилів, невід'ємною частиною якого є перебивання мовлення (Шаховський et al., 2012; Hodgetts et al., 2006; Kennedy et al., 1983). Саме такий тип дискурсу насичений додатковими сигналами, а це сприяє розкодування смислу повідомлення, закладеному в

висловленні таким чином, що повідомлення адресата максимально наближається до повідомлення адресанта мовлення.

Зміна ролей у діалозі належить до організації змістової структури діалогічної взаємодії та не завжди свідвідноситься зі зміною комунікативної теми й інтенції. Засоби зворотного зв'язку можуть бути вербальні та невербальні (Добрушина, 2000: 135). Серед них – прохання про роз'яснення, сміх, кивання головою, прояв уваги до співрозмовника за допомогою *yes*, *yeah*, *right*, завершення репліки свого партнера, а також перебивання мовлення в функції прояву згоди та солідарності. Перебивання у такому разі варто розглядати не як порушення ввічливості щодо комунікативного партнера, а навпаки, як прояв допомоги та солідарності, що спостерігаємо у фрагменті дискурсу:

“Who’s Buckley?”

“Rufus Buckley. District attorney. Same D. A. who prosecuted Lester. You remember him. Big, loud guy –”

“Yeah, yeah, I remember. Big bad Rufus Buckley. I’d forgot all about him. He’s pretty mean, ain’t he?” (Grisham, 1989: 80).

Стратегії реалізації позитивної та негативної ввічливості детально описані лінгвістами П. Браун і С. Левінсон (Brown et al., 1987). Прояв солідарності (common ground) у ситуації перебивання мовлення реалізується у межах позитивної ввічливості та є сигналом зворотного зв'язку:

00:03:30 Ben: Clothes That Fit... Is that the outfit that took over the –

00:03:33 Patty: Yeah, I think they bought one of the factories on Front Street. My daughter tells me they sell clothes on the web. How that works, I have no idea. Ben tears off the Flyer, then seems thrown (Meyers et al., 2015).

Такі перебивання, на наш погляд, є показником емоційного реагування, уточнення інформації, розуміння думки комунікативного партнера (Иссерс, 2011: 51), а також згоди з комунікативним партнером, як у фрагменті діалогічної взаємодії, що є ситуацією перебивання комунікативного партнера:

“Diane, please. I heard that something terrible had happened to your husband and –”

"Yes, he was killed" (Sheldon, 2004: 149).

Можемо стверджувати, що перебивання як спосіб встановлення зворотного зв'язку пов'язані з контактовстановлюючою частиною комунікації, а не з розмиканням комунікативної взаємодії, як у прикладі діалогічного дискурсу нижче:

"McMann's, Nick. Remember, when we got lost in the rain in Chinatown trying to find that dimsum place, and it was supposed to be near the statue of Confucius but it turns out there are two statues of Confucius, and we ended up at that random Irish bar all soaking wet, and we slammed a few whiskeys, and you grabbed me and kissed me, and it was –"

"Right! You should have done a clue with Confucius, I would have gotten that."

"The statue wasn't the point. The place was the point. The moment. I just thought it was special" (Flynn, 2012: 18).

3. Розділ 2

Як вже зазначалося, у вивченні явища перебивання як засобу встановлення зворотного зв'язку найбільше значення має саме усний спонтанний діалогічний дискурс, у якому використання таких дискурсивних маркерів, як *yes, yeah, right, okay, absolutely, good, I know, sure* не спричиняє непорозуміння або комунікативні збої. Навпаки, ці репліки є характерними для перебивань, спрямованих на прояв згоди, солідарності й уваги, а також допомагають реалізувати фатичну функцію в комунікативній взаємодії, метою якої є створення соціального контакту, що унаочнює приклад:

"You're smiling."

The giddiness slid to the tiled floor. "I'm sorry, it's all just –"

"I know," Boney said, giving me a look that was like a hand pat. "It's too strange, I know" (Flynn, 2012: 34).

Дискурсивні маркери, згадані вище, в межах ситуації перебивання мовлення забезпечують опору для розуміння соціальної взаємодії та соціального устрою (Goffman, 1974: 251–269), виконуючи дискурсивну функцію експліцитного позначення єдності та сполучваності переданих ідей в контексті окремого фрагмента ситуації перебивання мовленнєвої взаємодії.

Перебивання із залученням дискурсивних маркерів згоди (Cordella, 2004: 131–136), на наш погляд, є емоційними перебиваннями. Позитивний зворотний зв'язок не лише підтверджує, що комунікант підтримує партнера, а й може інтерпретуватися як прояв співчуття і розуміння:

Any idiot of a coroner can –"

"I know that," said Henry patiently. "Which is why I'm asking you about the dosage."

"That has nothing to do with it. Even a tiny amount can be –"

"– enough to make one extremely ill," Henry said, lighting another cigarette. "But not necessarily lethal" (Tartt, 1992: 173).

У наведеному прикладі прояв розуміння підсилюється завершенням репліки партнера по комунікації (*– enough to make one extremely ill*), тому можемо стверджувати, що обидві репліки-перебивання спрямовані на встановлення зворотного зв'язку.

Перебивання як прояв емпатії є показником інтересу, прихильності, соціальної близькості й активного слухання. Наступний приклад ілюструє застосування маркера прояву згоди, що допомагає проявити позитивну ввічливу поведінку щодо комунікативного партнера.

He put his arms around Diane and said, "I've been trying to reach you, but –"

"I know" (Sheldon, 2004: 30).

Описані дискурсивні маркери у ситуації перебивання мовлення, а також аналогічні форми мінімальної відповіді необхідні для відображення визнання ролі адресата повідомлення (Duncan, 1973: 161–180), уваги і підтримки. Ці сигнали є найпоширенішими формами зворотного каналу, однак проведене дослідження свідчить про те, що існує певна неоднозначність, пов'язана з цими сигналами. Розглянемо приклад:

"No. Uh-uh. Nothing registered."

"Maybe it did, Cae. Maybe knowing you were there, she could let herself die. The hospice team at Rivercrest always used to say that the dying –"

"Yeah, okay. Stop. I doubt it, but thanks" (Lamb, 2008: 113).

У цьому прикладі значення і функція дискурсивних маркерів *yeah, okay* нівелюються використанням дискурсивного маркера *stop*, який виконує дискурсивну функцію сигналу завершення теми. Метою маркера *stop* є припинення комунікативної взаємодії та зміна теми розмови, що не характерно для перебивань як засобу зворотного зв'язку.

4. Висновки

Перебивання мовлення сьогодні не варто трактувати лише як прояв домінування та влади, бажання самоствердитися або завершити комунікацію. Навпаки, перебивання інтеракції можуть служити засабою зворотного зв'язку та налагодження комунікативного контакту. Функцією дискурсивних маркерів *yes, yeah, right, okay, absolutely, good, I know, sure* у ситуації перебивання мовлення

є отримання позитивного комунікативного ефекту, який полягає в досягненні згоди, порозуміння, прояві солідарності та допомоги. Однак ситуація перебивання мовлення, а особливо репліка-перебивання, має аналізуватися комплексно і детально в контексті інших дискурсивних маркерів, наявних у репліці-перебиванні.

ЛІТЕРАТУРА:

- Добрушина Н.Р. Исследования средств выражения обратной связи в американской лингвистике. *Вопросы языкознания*. 2000. № 1. С. 135–140.
- Иссерс О.С. Речевое воздействие : учебное пособие. Москва : Флинта, 2011. 224 с.
- Петрова А.А. Мультимодальные аспекты исследования интеракции. *Вестник Волгоградского государственного университета. Серия 2 «Языкознание»*. 2008. № 2. С. 105–111.
- Сонин А.Г. Моделирование механизмов понимания поликодовых текстов : дисс. ... докт. филол. наук : 10.0219 ; Московский государственный лингвистический университет. Москва, 2006. 310 с.
- Шаховский В.И., Цой А.И. Речевой перебив как маркер неэкологичной бизнес-коммуникации. *Вестник Томского государственного педагогического университета*. 2012. № 10(125). С. 145–150.
- Brown P., Levinson S. Politeness. Some universals in language usage. Cambridge : Cambridge University Press, 1987. 352 p.
- Cordella M. The Dynamic consultation. A discourse analytical study of doctor – patient communication. Philadelphia : John Benjamins, 2004. 254 p.
- Deppermann A. Multimodal interaction from a conversation analytic perspective. *Journal of Pragmatics*. 2013. Vol. 46. № 1. P. 1–7.
- Duncan S.Jr. On the structure of speaker-auditor interaction during speaking turns. *Language in Society*. 1974. Vol. 3. № 2. P. 161–180.
- Flynn G. Gone girl. New York : Crown Publishing Group, 2012. 293 p.
- Goffman E. Frame analysis: an essay on the organization of experience. Cambridge, MA : Harvard University Press, 1974. 586 p.
- Grisham J. A time to kill. New York : Doubleday, 1989. 515 p.
- Hodgetts H.H., Jones D.M. Interruption of the tower of London task: support for a goal-activation approach. *Journal of Experimental Psychology: General*. 2006. № 135. P. 103–115.
- Kennedy C.W., Camden C.T. A new look at interruptions. *Western Journal of Speech Communication*. 1983. Vol. 47. P. 45–58.
- Lamb W. The hour i first believed. New York : Harper Collins Publishers, 2008. 755 p.
- Schmitt R. Bericht über das 1. Arbeitstreffen multimodale Kommunikation. *Sprachreport*. 2004. № 1. P. 31–34.
- Sheldon S. Are you afraid of dark. New York : William Morrow, 2004. 361 p.
- Tartt D. The secret history. New York : Alfred A. Knopf, 1992. 408 p.
- The intern (2015). URL: <https://english-films.com/comedies/560-the-intern-2015-hd-720-ru-eng.html> (дата звернення: 26.03.2019).

REFERENCES:

- Dobrushina, N.R. (2000). Issledovaniya sredstv vyrazheniya obratnoj svyazi v amerikanskoj lingvistike [Research means of expressing backchannel in American linguistics]. *Voprosy yazykoznanija*, no 1, pp. 135–140.
- Issers, O.S. (2011). Rechevoe vozdejstvie: uchebnoe posobie [Speech impact: study guide]. Moscow: Flinta [in Russian].
- Petrova, A.A. (2008). Mul'timodal'nye aspekty issledovaniya interakcii [Multimodal aspects of the interaction study]. *Vestnik Volgogradskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya 2 "Yazykoznanie"*, no 2, pp. 105–111.
- Sonin, A.G. (2006). Modelirovanie mexanizmov ponimaniya polikodovyh tekstov [Modeling mechanisms for understanding polycode texts] (Doctor's thesis). Moscow: Moskovskij gosudarstvennyj lingvisticheskij universitet [in Russian].
- Shahovskii, V., & Tsoi, A. (2012). Rechevoj perebiv kak marker neekologichnoj biznes-kommunikacii [Speech interruption as a marker of non-environmentally friendly business communication]. *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta*, no 10(125), pp. 145–150.
- Brown, P., & Levinson, S. (1987). Politeness. Some universals in language usage. Cambridge: Cambridge University Press [in English].
- Cordella, M. (2004). The dynamic consultation. A discourse analytical study of doctor – patient communication. Philadelphia: John Benjamins [in English].
- Deppermann, A. (2013). Multimodal interaction from a conversation analytic perspective. *Journal of Pragmatics*, no 46(1), pp. 1–7.
- Duncan, S.Jr. (1973). On the structure of speaker-auditor interaction during speaking turns. *Language in Society*, no 3(2), pp. 161–180.
- Flynn, G. (2012). Gone girl. New York: Crown Publishing Group [in English].
- Goffman, E. (1974). Frame analysis: an essay on the organization of experience. Cambridge, MA: Harvard University Press [in English].
- Grisham, J. (1989). A time to kill. New York: Doubleday [in English].
- Hodgetts, H., & Jones, D. (2006). Interruption of the tower of London task: support for a goal-activation approach. *Journal of experimental psychology*, no 135, pp. 103–115.
- Kennedy, C., & Camden, C. (1983). A New Look at Interruptions. *Western Journal of Speech Communication*, no 47, pp. 45–58.
- Lamb, W. (2008). The hour I first believed. New York: Harper Collins Publishers [in English].
- Schmitt, R. (2004). Bericht über das 1. Arbeitstreffen multimodale Kommunikation. *Sprachreport*, no 1, pp. 31–34.
- Sheldon, S. (2004). Are you afraid of dark. New York: William Morrow [in English].
- Tartt, D. (1992). The secret history. New York: Alfred A. Knopf [in English].
- Meyers, N., Farwell, S., & Meyers, N. (2015). The intern. Retrieved from: <https://english-films.com/comedies/560-the-intern-2015-hd-720-ru-eng.html>.